

PŘEHLED VÝSKYTU ŠKODLIVÝCH ORGANISMŮ OLEJNIN V ROCE 2010

The overview of the occurrence of oilseed crops harmful organisms in 2010

Petr KROUTIL

Státní rostlinolékařská správa

Summary: Information about initial, medium and strong occurrences of harmful organisms in the Czech Republic were obtained in the process of routine monitoring carried out by inspectors of the State Phytosanitary Administration in the period from 1st January to 31st October 2010. There was not detected any calamitous occurrence of monitored harmful organisms in 2010. During the oilseed crops growing period were notably observed large-scale occurrences of blackleg, white mold, *Alternaria* blight, poppy blight, poppy leaf spot, *Alternaria* poppy blight, gray mold, downy mildew, stem-mining weevils, pollen beetle, cabbage seedpod weevil, Brassica pod midge, black bean aphid, capsule weevil, common vole, Gastropoda (on winter rapeseed fields in autumn), striped flea beetles and cabbage aphid. There was an intensive occurrence of some weeds observed only in several districts.

Key words: oilseed crops, winter rapeseed, white mustard, poppy, sunflower, safflower, harmful organisms, diseases, pests, weeds

Souhrn: Uvedené informace o prvních, středních a silných výskytech škodlivých organismů na území ČR byly získány při rutinním monitoringu prováděném inspektory Státní rostlinolékařské správy (SRS) v období 1.1. – 31.10.2010. Z hlediska zdravotního stavu nedošlo v roce 2010 ke kalamitnímu výskytu žádného ze sledovaných škodlivých organismů. Ve větším měřítku byly pozorovány především výskyty fómové hniloby brukvovitých, bílé hniloby řepky a slunečnice, alternariové skvrnitosti brukvovitých, plísně máku, helmintosporiové nekrózy máku, alternariové skvrnitosti máku, šedé plísnovitosti brukvovitých, plísně brukvovitých, stonkových krytonosců škodících na řepce, blýskáčka řepkového, krytonosce šešulového, bejlomorky kapustové, mšice makové, krytonosce makovicového, hraboše polního, plžů (na podzim v řepce), dřepčků z rodu *Phyllotreta* a mšice zelné. Intenzivní výskyt některých plevelů byl zaznamenán jen v několika okresech.

Klíčová slova: olejnin, řepka ozimá, hořčice bílá, mák, slunečnice, světlice barviřská, škodlivé organismy, choroby, škůdci, plevele

Úvod

Uvedené informace o prvních, středních a silných výskytech škodlivých organismů na území ČR byly získány při rutinním monitoringu prováděném inspektory Státní rostlinolékařské správy (SRS) v období 1.1. – 31.10.2010. Slabé výskyty nejsou v tomto příspěvku zmiňovány. Podle informací získaných inspektory SRS jsou za určitá období zpracovávány Zprávy o výskytu škodlivých organismů a poruch, které lze nalézt na webové adrese www.srs.cz v odkazu

Škodlivé organismy > Monitoring škodlivých organismů a poruch na území ČR > Aktuální informace o výskytu ŠO a poruch. Za každý kalendářní rok je dále zpracováván souhrnný Přehled výskytu sledovaných škodlivých organismů a poruch na území ČR, který je zveřejňován na téže webové adrese v odkazu Škodlivé organismy > Monitoring škodlivých organismů a poruch na území ČR > Souhrnný přehled o výskytu ŠO a poruch.

Zjištěné údaje

Řepka ozimá. Z nejobvyklejších chorob řepky byly v **jarním a letním období** roku 2010 v mnoha okresech ČR zaznamenány střední až silné výskyty fómové hniloby brukvovitých (*Leptosphaeria maculans*), bílé hniloby řepky (*Sclerotinia sclerotiorum*) a alternariové skvrnitosti brukvovitých (*Alternaria* spp.). Z dalších houbových chorob řepky byly zjištěny četné střední až silné výskyty šedé plísnovitosti brukvovitých (*Botryotinia fuckeliana*). Ohniskově střední až silné výskyty byly pozorovány u plísně brukvovitých (*Peronospora parasitica*) v okresech Jeseník, Náchod, Praha-východ, Praha-západ, Šumperk, Tachov, Vyškov. Zaznamenán byl dále i střední výskyt padlí brukvovitých (*Erysiphe cruciferae*) v okrese Klatovy (Malý Bor, Činov) a lokálně střední výskyt patogena *Sclerotinia minor* v neošetřených porostech v okrese Žďár nad Sázavou (Zvole nad Pernštejnem). V okrese Plzeň-sever (Štichovice) byl v porostu řepky ozimé laboratorně potvrzen výskyt viru západní žloutenky řepy (Beet western yellow virus - BWYV) a viru černé kroužkovitosti zelí (Turnip mosaic virus - TuMV). V **nově založených porostech** řepky ozimé byl v průběhu září a října zjištěn ohniskově střední až silný výskyt fómové hniloby brukvovitých v okresech Karlovy Vary (Nová Víska), Uherské Hradiště (Drslavice, Sady), Znojmo (Dobšice) a lokálně střední výskyt plísně brukvo-

vitých v okrese Znojmo (Olbramkostel). Dále byly zaznamenány první výskyty alternariové skvrnitosti brukvovitých a padlí brukvovitých v okrese Znojmo (Dobšice).

Ze škůdců řepky byly **na jaře a v létě** nejčastěji zjišťovány střední až silné výskyty stonkových krytonosců - krytonosce řepkového (*Ceutorhynchus napi*) a krytonosce čtyřzubého (*Ceutorhynchus pallidactylus*), blýskáčka řepkového (*Meligethes aeneus*), krytonosce šešulového (*Ceutorhynchus obstructus*), bejlomorky kapustové (*Dasi-neura brassicae*), hraboše polního (*Microtus arvalis*). Tito škůdci byli zaznamenáváni v mnoha okresech po celé republice. V menší rozsahu byly pozorovány i významnější výskyty dalších škůdců. Jednalo se o ojediněle střední až silné výskyty mšice zelné (*Brevicoryne brassicae*) v okresech Bruntál (Osoblažsko), Jeseník (Javorník), Kroměříž (Těšnovice), Olomouc a střední výskyty pílatky řepkové (*Athalia rosae*) v okrese Liberec (Frýdlant v Čechách, Raspenava) a klopušky chlupaté (*Lygus rugulipennis*) v okrese Hradec Králové (Janovice). V **nově založených porostech** řepky ozimé byl v průběhu srpna zaznamenán střední výskyt dřepčků (*Phyllotreta* spp.) v okrese Louny (Liběšice). V průběhu září a října byly sledovány četné střední až silné výskyty plžů (*Gastropoda*) a hraboše polního. Dále byly v tomto období zjištěny první výskyty mšic (*Aphidoidea*) v okresech Blansko

(Lipůvka), Brno-venkov (Smolín), Břeclav (Horní Bojanovice), Jeseník, Uherské Hradiště (Polešovice), Znojmo (Dobšice); housenic pilatky řepkové na severní Moravě a ve Slezsku; vtalek Phytomyza atricornis a Scaptomyza flaveola v okresech Brno-venkov (Smolín) a Znojmo (Dobšice). Lokálně střední výskyty dřepčika olejkového (*Psylliodes chrysocephala*) byly zaznamenány v okresech Břeclav (Milovice, Perná, Boleradice, Moravský Žižkov), Hodonín (Kyjov) a Vyškov (Kozlany). Bylo pozorováno až ohniskově silné poškození porostů osenic (*Agrotis* sp.) v okresech Břeclav (Velké Pavlovice), Prostějov a její lokálně silný výskyt byl zjištěn v okresech Hradec Králové (Chlumec n. Cidlinou, Nové Město, Lučice), Znojmo (Vedrovice). V okrese Kladno byly zaznamenány poměrně velké plošné miny na listech způsobené larvami vrtalky zelné (*Phytomyza rufipes*).

Z plevelů v řepce ozimé byly na **jaře a v létě** pozorovány silné výskyty violky rolní (*Viola arvensis*) v okrese Písek (Staré Kestřany), úhorníku mnohodišného (*Descourainia sophia*) v okresech Praha-západ (mezi Kozincem a Turskem) a Teplice (Hrobčice), šřovíkem (*Rumex* sp.) v okrese Chrudim (Počátky). Silné zaplevelení různými plevely bylo zaznamenáno v okrese Klatovy (Sobětice).

Hořčice bílá. U hořčice bílé nebyly hlášeny žádné významnější výskyty chorob.

Ze škůdců byl zaznamenán střední až silný výskyt dřepčiků (*Phyllotreta* spp.) v okresech Břeclav (Němčičky), Rakovník (Krupá), Žďár nad Sázavou (Heřmanov u Křižanova); silný výskyt dřepčika olejkového (*Psylliodes chrysocephalus*) v okrese Brno-venkov (Trboušany); střední výskyt blýskáčka řepkového (*Meligethes aeneus*) v okrese Žďár nad Sázavou (Heřmanov u Křižanova) a silný výskyt v okresech Litoměřice, Louny (Černčice).

Mák. Z houbových chorob máku byly v mnoha okresech zjištěny významnější výskyty tří chorob. Jednalo se o střední až silné výskyty plísně máku (*Peronospora arborescens*), helmintosporiové nekrózy máku (*Pleospora papaveracea*) a alternariové skvrnitosti máku (*Alternaria* spp.).

Ze škůdců máku byly ve vícero okresech, zejména těch moravských, zaznamenány převážně lokálně střední až silné výskyty mšice makové (*Aphis fabae*) a krytonosce makovicového (*Neoglycianus macula-alba*). Ojedinele střední až silný výskyt dospělců krytonosce kořenového (*Stenocarus ruficornis*) byl pozorován v okresech Havlíč-

Závěr

Z hlediska zdravotního stavu nedošlo v roce 2010 ke kalamitnímu výskytu žádného ze sledovaných škodlivých organismů. Ve větším měřítku byly pozorovány především výskyty fómové hniloby brukvovitých, bílé hniloby řepky a slunečnice, alternariové skvrnitosti brukvovitých, plísně máku, helmintosporiové nekrózy máku, alternariové skvrnitosti máku, šedé plísnovitosti brukvovitých, plísně brukvovitých, stonkových krytonosců škodicích na řepce, blýskáčka řepkového, krytonosce šešulového, bejломorky kapustové, mšice makové, krytonosce makovicového, hraboše polního, plžů (na

kův Brod (Ždírec) a Svitavy (Jevíčko); lokálně silné poškození porostu bylo zaznamenáno v okrese Prostějov (Hrubčice). Silný výskyt larev bejломorky makové (*Dasineura papaveris*) byl zjištěn v okrese Prostějov a lokálně silné poškození vzházejících porostů plži (*Gastropoda*) bylo zjištěno v okrese Ústí nad Orlicí (Chocoň).

Z hlediska zaplevelení porostů máku byly v některých okresech zjištěny ohniskově střední až silné výskyty violky (*Viola* sp.), máku vlčího (*Papaver rhoeas*), heřmánkovce (*Tripleurospermum* sp.), ježatky kuří nohy (*Echinochloa crus-galli*), ovsa hluchého (*Avena fatua*) a výdrolu ozimé řepky (*Brassica napus*).

Slunečnice. V porostech slunečnice se vyskytovaly tři významné choroby. Lokálně střední výskyt bílé hniloby slunečnice (*Sclerotinia sclerotiorum*) byl zaznamenán v okrese Vyškov (Milešovice). Dále byla v okrese Kladno nalezena sklerocia v polámaných stoncích (u cca 3 % rostlin) a výskyt choroby byl zjištěn i v úbořech slunečnice v okrese Uherské Hradiště (Uherský Brod). Lokálně střední až silný výskyt šedé plísnovitosti slunečnice (*Botryotinia fuckeliana*) byl pozorován v okresech Břeclav (Podivín, Moravský Žižkov, Rakvice) a Znojmo (Dyjákovice). Zjištěn byl také výskyt plísně slunečnice (*Plasmopara halstedii*) v okresech Břeclav (Lednice - vegetační pokus) a Znojmo (Bohutice).

Ze škůdců byl zjištěn silný výskyt mšice makové (*Aphis fabae*) a mšice slivové (*Brachycaudus helichrysi*) v okrese Litoměřice a ohniskově silné poškození růstových vrcholů sáním mšice slivové bylo pozorováno v okrese Brno-venkov (Blučina). Lokálně střední výskyt klopušek (*Miridae*) byl zaznamenán v okrese Vyškov (Tučapy). K silnému poškození porostu drátovci (*larvae Elateridae*) došlo v okrese Brno-venkov (Ořechov).

Světlice barviřská (saflor). Z chorob byl v první polovině června pozorován silný výskyt koletotrichového vadnutí (*Colletotrichum acutatum*) v okresech Brno-venkov (Sobotovice, Němčičky), Břeclav (Moravský Žižkov, Hustopeče, Břeclav) a lokálně střední výskyt ramulariové skvrnitosti listů světlice barviřské (*Ramularia carthamicola*) v okrese Břeclav (Moravský Žižkov, Hustopeče, Břeclav).

Ze škůdců byl v druhé polovině května zaznamenán střední výskyt mšice makové (*Aphis fabae*) v okrese Brno-venkov (Němčičky).

podzim v řepce), dřepčiků z rodu *Phyllotreta* a mšice zelné. Intenzivní výskyt některých plevelů byl zaznamenán jen v několika okresech.

Intenzita výskytu škodlivých organismů je závislá nejen na průběhu počasí v daném vegetačním období, zpracování půdy, výběru odrůdy a lokality, ale pochopitelně i na prováděné ochraně rostlin. Seznam registrovaných přípravků a dalších prostředků na ochranu rostlin lze nalézt na webové adrese www.srs.cz v odkazu Registr přípravků na ochranu rostlin.

Kontaktní adresa

Ing. Petr Kroutil, Ph.D., Státní rostlinolékařská správa, Ztracená 1099/10, 161 00 Praha 6-Ruzyně, tel.: 235 010 350, e-mail: petr.kroutil@srs.cz